

Kiến trúc công trình cầu - Điểm nhấn địa điểm du lịch

Architecture of the bridge - Destination of tourism location

> TH.S LÊ CHÂU TUẤN

Giảng viên, Khoa Kỹ thuật Hạ tầng - Đô thị, Trường Đại học Xây dựng Miền Tây
Email: lechautuan@mtu.edu.vn; Tel: 0937 348182

TÓM TẮT:

Kiến trúc và du lịch là những hoạt động có liên quan rất chặt chẽ, có thể nói là phụ thuộc vào nhau. Mối quan hệ tương hỗ của chúng là hiển nhiên kể từ thời cổ đại, nơi kiến trúc, như một điểm thu hút khách du lịch và đóng một vai trò rất quan trọng. Có thể nói, kiến trúc trong trường hợp này là nguồn tư liệu về lịch sử và là yếu tố xác định địa điểm du lịch của một thành phố, quốc gia. Khi nói đến du lịch kiến trúc người ta thường nghĩ đến các bảo tàng, tòa nhà, cung điện, đền thờ, công viên, ... Tuy nhiên, vẫn còn một công trình kiến trúc không kém phần thu hút khách du lịch thập phương, đó là kiến trúc của những cây cầu. Mục đích của bài báo này, tác giả trình bày tổng quan về vai trò của kiến trúc công trình cầu trong việc tạo điểm nhấn địa điểm du lịch.

Từ khóa: Cầu, kiến trúc công trình cầu, du lịch kiến trúc.

ABSTRACT:

Architecture and tourism are very closely related activities. It can be said that it depends on each other. Their mutual relationship is evident since ancient times, where architecture, as a tourist attraction, played a very important role. It can be said that architecture in this case is the historical source and the factor that defines the tourist destination of a city or country. When it comes to architectural tourism, people often think of museums, buildings, palaces, temples, parks, ... but there is still an architectural work that is no less attractive to tourists from all over the world, architecture of bridges. In this article, the author presents an overview of the role of bridge architecture in creating a tourist destination.

Keywords: Bridge, bridge construction architecture, architectural tourism.

1. Đặt vấn đề

Địa điểm du lịch là một công cụ để biến đổi các dạng vật chất thành những nơi mà khách du lịch mong muốn dành thời gian và tiền bạc của họ. Đồng thời nó là một quá trình tạo ra hình ảnh biểu tượng về điểm đến và nó rất quan trọng để tăng cường các chuyến thăm lặp lại của du khách (Razali và Ismail, 2014).

Kiến trúc và du lịch luôn có mối quan hệ mật thiết. Vì kiến trúc là một phần của môi trường hàng ngày của chúng ta, nên không thể bỏ qua nó, đặc biệt nếu nó có lịch sử, văn hóa và ý nghĩa nghệ thuật. Ngày nay khách du lịch trở nên khắt khe hơn, đi du lịch để tìm kiếm những thứ mới mẻ. Gần đây du lịch phải đối mặt với một hiện tượng mới - du lịch kiến trúc, nơi du khách xem kiến trúc không chỉ là một phần của điểm đến mà còn là lý do để đi du lịch [7].

Các công trình kiến trúc nói chung theo năm tháng đã dần khẳng định vai trò của chúng như là một điểm nhấn địa điểm du lịch lý tưởng với du khách mỗi lần ghé thăm. Trong đó, công trình cầu là một điểm đến khiến du khách không khỏi ấn tượng về kiến trúc độc đáo đầy ngoạn mục và thẩm mỹ của nó.

2. Công trình cầu - địa điểm du lịch kiến trúc

2.1. Vai trò của kiến trúc nói chung trong sự phát triển kinh tế du lịch

Kiến trúc là một dạng vật chất đóng một vai trò quan trọng trong việc định vị du lịch đô thị. Các công trình kiến trúc có thể làm cho địa điểm dễ dàng được xác định. Hình ảnh của kiến trúc trở thành đồng nghĩa với hình ảnh của điểm đến. Vai trò của kiến trúc trong du lịch bao gồm một lĩnh vực rộng lớn, từ cơ sở hạ tầng kiến trúc cần thiết để vận chuyển và đón khách du lịch, đến các điểm hấp dẫn vật lý mà khách du lịch đến thăm [7].

Chúng ta có thể giả định rằng, kiến trúc có ảnh hưởng đến nhận thức của khách du lịch về điểm đến mà họ đang ghé thăm và phụ thuộc vào sở thích cá nhân mà khía cạnh của kiến trúc sẽ có ảnh hưởng nhất. Người ta nhận thấy rằng, càng có nhiều sự khác biệt thì địa điểm kiến trúc càng hấp dẫn đối với du khách và có ảnh hưởng cao hoặc đáng kể đến nhận thức của họ về một điểm đến đã ghé thăm.

Cầu cảng Sydney, Australia

Cầu Golden Gate, Mỹ

Cầu Banpo Girder, Hàn Quốc

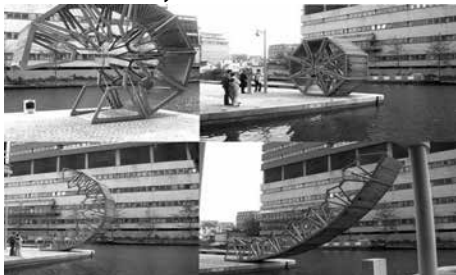
Cầu Python, Netherlands

Cầu Helix, Singapore

Cầu cạn Millau, Pháp

Cầu Rolling, Anh

Cầu thiên niên kỷ Gateshead, Anh

Cầu Peace, Tbilisi, Georgia

Cầu Moses, Halsteren, Hà Lan

Cầu Ruyi, Trung Quốc

Cầu Brooklyn, Mỹ

Hình 1. Một số công trình cầu tiêu biểu nổi tiếng, điểm đến du lịch trên thế giới mang kiến trúc hiện đại [8]:[9]

Giá trị kiến trúc đại diện cho lợi ích hữu hình trong việc xây dựng địa điểm du lịch đô thị, trong khi giá trị văn hóa và tự nhiên là lợi ích vô hình có thể thu được từ những địa điểm định hình cảm nhận của khách du lịch [7].

2.2 Vai trò nghệ thuật kiến trúc công trình cầu trong cộng đồng

Những cây cầu mang đến một cơ hội vô song cho sự bền vững. Ngoài việc tạo ra các kết nối có thể kích thích nhiều thập kỷ phát triển và hoạt động thương mại, chúng có thể được xây dựng để tồn tại trong nhiều năm mà không có kế hoạch lỗi thời phổ biến như nhiều sản phẩm ngày nay. Thông qua hình thức (kiến trúc và thẩm mỹ) và chức năng (giao thông) của chúng, chúng có thể đóng góp vào bản sắc văn hóa và khả năng sống của các khu vực tạo ra những địa điểm mang tính biểu tượng, có khả năng thu hút được các hoạt động chức năng cộng đồng và được sự quan tâm, đánh giá cao của cộng đồng.

Mặc dù nhận thức của con người thường thay đổi theo thời gian, vẻ đẹp thực sự vượt qua thời gian và phong cách. Một cây cầu đẹp có thể gây ấn tượng mạnh và táo bạo, nhưng nó cũng có thể duyên dáng và thơ mộng. Ý tưởng cơ bản của thiết kế cầu là để truyền cảm hứng cho phản ứng cảm xúc từ người xem và thậm chí là một loại sự ngạc nhiên. Làm thế nào chúng ta đạt được điều này có thể được gọi là một nghệ thuật. Chúng ta nên coi thiết kế cầu như một nghệ thuật. Tuy nhiên, một cây cầu không chỉ là một chức năng của nghệ thuật. Mục đích cơ bản của một cây cầu vẫn là để mang giao thông. Một tác phẩm điêu khắc có thể được tạo ra đơn giản vì nó trông hấp dẫn, nhưng một cây cầu không bao giờ được xây dựng vì lý do tương tự. Điểm khác biệt rõ ràng giữa thiết kế cầu và các loại hình nghệ thuật khác là một bức tranh xấu hoặc tác phẩm nghệ thuật khác sẽ chỉ cuối cùng thu thập bụi trong một tầng hầm ở đâu đó, trong khi một cây cầu, sau khi hoàn thành, sẽ được hiển thị nổi bật

Cầu Ponte Vecchio, Italy

Cầu Charles, Cộng hòa Czech

Cầu Chapel, Thụy Sĩ

Cầu Rialto, Venice, Italy

Cầu Tower, England

Cầu Chengyang, Trung Quốc

Cầu Pons Fabricius, Anh

Cầu Kintai Kyo, Nhật Bản

Hình 2. Một số công trình cầu tiêu biểu nổi tiếng, điểm đến du lịch trên thế giới mang kiến trúc cổ xưa [8];[9]

trong mắt công chúng cho hàng trăm năm. Cộng đồng không thể thoát khỏi việc bị ảnh hưởng bởi nó [6].

Một cây cầu được cộng đồng nhìn vào cần phải được xem xét cẩn thận về tác động của nó đối với cư dân khu vực hoặc người tham gia giao thông. Bởi vì cây cầu được nhìn từ nhiều góc độ và người xem nhìn thấy chúng từ nhiều điều kiện khác nhau. Chúng không phải là những cấu trúc đơn lẻ, mà là thành phần của cảnh quan xung quanh, một phần của bộ phận cơ sở hạ tầng được thiết kế hoặc trên đường phố. Chúng được nhìn thấy từ gần, từ xa, từ sông và các con đường khác. Người xem có thể đứng yên hoặc di chuyển đến hoặc qua cầu ở các tốc độ khác nhau và nhiều loại phương tiện.

Chất lượng của cuộc sống công cộng phụ thuộc vào chất lượng của các công trình dân dụng (cầu cống, cầu, tháp, nhà ga, quảng trường) như hiệu quả thiết kế, tính kinh tế của việc xây dựng và hình thức hoàn thiện của chúng. Ở mức tốt nhất, các công trình dân dụng này hoạt động một cách đáng tin cậy, và khi được thiết kế hợp lý, nó sẽ trở thành tác phẩm nghệ thuật. Công chúng ngày càng nhận thức rõ hơn về tiềm năng này và đòi hỏi một tiêu chuẩn cao hơn bao giờ hết cho sự xuất hiện của những cây cầu trong cộng đồng của họ.

Công trình cầu, trong lịch sử phát triển của mình đã dần khẳng định vai trò quan trọng trong sự hình thành bản sắc và thẩm mỹ các đô thị. Chính vì vậy, công trình cầu cần phải được coi là một thành phần của kiến trúc cảnh quan đô thị, việc thiết kế những cây cầu không thể coi nhẹ vai trò thẩm mỹ của công trình cầu, mà phải được coi là một điểm nhấn điểm mốc định hướng không gian và khẳng định vai trò quan trọng của không gian có sự hiện diện của những cây cầu [1].

Các cân nhắc liên quan đến thẩm mỹ gắn liền với chức năng của cấu trúc, chúng định hình không gian, khơi dậy cảm giác hài hòa không chỉ nhờ hình dáng bên ngoài mà còn tác động đến tâm lý và văn hóa của con người. Xây dựng cầu là một nghệ thuật, một nghệ thuật đòi hỏi sự chú ý đặc biệt, vì các cấu trúc cầu, như một quy luật, trở thành yếu tố trường tồn trong môi trường và xung quanh chúng ta, "đồng hành" với chúng ta trong vài chục thậm chí hàng trăm năm [5].

Công trình cầu ngoài việc đã đóng góp phần nào giúp cho phong cảnh nơi đó thêm thơ mộng, nó còn giúp cho du khách đứng trên cầu có tầm nhìn toàn cảnh vô cùng ngoạn mục của thung lũng bên dưới, hoặc du khách có thể nhìn thấy những đám mây khi nó được hình thành ngay bên dưới thành cầu. Chính vì vậy, cây cầu là

nơi thu hút rất nhiều những du khách, họa sĩ, nhiếp ảnh gia và những người thích sự lãng mạn. Cộng đồng người sinh sống nơi đó hoặc du khách dừng chân, buổi hoàng hôn hoặc bình minh có thể ra đó tản bộ, hóng gió hoặc ngắm nhìn khung cảnh nên thơ của dòng sông thơ mộng, thung lũng núi đồi đậm chất trữ tình và khung cảnh của một thành phố hoa lệ.

3. Ví dụ điển hình cho phát triển kinh tế du lịch từ kiến trúc công trình cầu

Thật không khó để người đam mê du lịch kiến trúc có thể tìm kiếm trên Google những cây cầu nổi tiếng về nghệ thuật kiến trúc và tính thẩm mỹ cao (10 cây cầu đẹp độc lạ nhất thế giới, 9 cây cầu độc đáo nhất hành tinh, những cây cầu đẹp và độc đáo nhất thế giới, những cây cầu độc đáo thu hút khách du lịch khắp thế giới, ...). Từ những công trình bắc qua sông lớn, qua thung lũng, đồi núi đến những cây cầu vượt trong đô thị, cầu dành riêng cho người đi bộ với những loại vật liệu khác nhau như cầu gỗ, cầu đá, cầu thép, cầu bê tông cốt thép, cầu kính. Tuy nhiên, do số lượng công trình cầu nổi tiếng rất nhiều nên trong bài báo này tác giả chỉ giới thiệu một số công trình tiêu biểu ấn tượng về thiết kế và độc đáo về kiến trúc, mang tính thẩm mỹ cao, các công trình tạo nên điểm đến du lịch.

3.1. Những cây cầu nổi tiếng về kiến trúc, thẩm mỹ – điểm đến du lịch trên thế giới

Xã hội càng phát triển, nhu cầu hưởng thụ văn hóa ngày càng cao, thì vai trò thẩm mỹ kiến trúc ở đô thị không thể chỉ là quảng cáo, bandrole, cây xanh... mà nó gắn liền với các hoạt động sống của đô thị với hai khía cạnh: kinh tế và văn hóa. Vì vậy, trên thế giới nhất là các quốc gia có nền kinh tế phát triển, thẩm mỹ kiến trúc nơi phát triển du lịch hay trong đô thị có thể xem là vấn đề không thể thiếu của bất cứ một công trình kiến trúc nào, trong đó có công trình cầu.

Từ những công trình có tuổi đời hàng trăm năm, trải qua nhiều sự kiện lịch sử nhưng vẫn tồn tại đến ngày nay, thu hút sự hiếu kỳ của du khách muốn tìm hiểu khám phá (hình 2), đến những cây cầu mới được xây dựng trong những năm gần đây mang phong cách hiện đại, toát lên vẻ tráng lệ, độc đáo về kiến trúc (hình 1).

3.2. Thực trạng và phát triển kiến trúc, thẩm mỹ công trình cầu ở Việt Nam

Những năm qua, tốc độ đô thị hóa giúp diện mạo nhiều thành

Cầu Vàng ở Đà Nẵng, Việt Nam

Cầu Trường Tiền, Huế

Cầu ngói chợ Lương, Nam Định

Chùa Cầu, Hội An

Cầu Koi, Hạ Long

Cầu Rồng, Đà Nẵng

Cây Quay Sông Hàn, Đà Nẵng

Cầu Mỹ Thuận, Vĩnh Long

Cầu đi bộ Ninh Kiều, Cần Thơ

Cầu Ánh Sao, TP Hồ Chí Minh

Cầu Bầy Cháy, Quảng Ninh

Hình 3. Một số cây cầu tạo điểm nhấn địa điểm du lịch ở Việt Nam [10]

phố, thị xã trên cả nước đổi thay lớn với sự ra đời của những công trình mới khang trang, hiện đại trong số đó có các công trình cầu. Song hầu như các nhà quản lý và xây dựng chỉ chú trọng nội dung, chất lượng công trình và chỉ dừng lại ở mức giải quyết những bức xúc, tồn tại (phục vụ sản xuất, lưu thông hàng hóa, giải quyết ách tắc – an toàn giao thông...) mà bỏ quên một yếu tố quan trọng tạo nên giá trị thẩm mỹ của không gian kiến trúc và cảnh quan là hệ thống biểu tượng của một vùng, một thành phố. Có thể nói kiến trúc và thẩm mỹ công trình cầu ở Việt Nam chưa được quan tâm đúng mức, không tận dụng hết được tiềm năng của các nhà kiến trúc để làm đẹp cho mỗi công trình hạ tầng.

Mặt khác vậy, ở một số nơi phát triển du lịch, một số cây cầu có kiến trúc độc đáo với tính thẩm mỹ cao đã được xây dựng, thu hút được nhiều khách du lịch ghé tham quan, chụp ảnh lưu niệm (cầu Rồng, cầu Thuận Phước, Cầu Xoay Sông Hàn, Cầu Vàng (Đà Nẵng); Cầu Mỹ Thuận (Vĩnh Long), Cầu Cần Thơ (Cần Thơ), Cầu đi bộ Ninh Kiều (Cần Thơ), ...). Bên cạnh một số cây cầu cổ xưa được xây dựng từ thế kỷ trước cũng được du khách thích thú quan tâm (Cầu ngói chợ Lương (Nam Định), Chùa Cầu (Hội An), Cầu Trường Tiền (Huế), ...). Tuy nhiên, số lượng công trình cầu có kiến trúc và thẩm mỹ cao vẫn còn quá ít so với tiềm năng phát triển kinh tế du lịch ở nước ta và chưa tạo được nhiều điểm nhấn địa điểm du lịch cho khách quốc tế.

4. Kết luận và kiến nghị

Bài báo này đã thảo luận về vai trò của giá trị kiến trúc và thẩm mỹ công trình cầu trong việc tạo điểm nhấn địa điểm du lịch đô thị.

Tầm quan trọng của các công trình cầu trong đô thị và môi trường xây dựng đối với du lịch là không thể nghi ngờ và những đóng góp kinh tế và xã hội mà chúng mang lại cho du lịch là đáng kể. Tuy nhiên, việc xác định và tính toán giá trị của các công trình cầu trong đô thị có giá trị du lịch đáng kể là chưa được nghiên cứu.

Cầu, dù lớn hay nhỏ, cần hấp dẫn và lâu bền vì chúng phục vụ nhiều thế hệ, là một phần cảnh quan của chúng ta, được nhìn từ nhiều góc độ và cung cấp các góc nhìn. Cây cầu không hấp dẫn là

một loại ô nhiễm đối với cộng đồng - một loại ô nhiễm sẽ vẫn tồn tại trong một thời gian rất dài [2].

Vấn đề hiện nay là những nhà quản lý cần đưa vấn đề mỹ quan thành một tiêu chí bắt buộc đối với các công trình xây dựng cơ sở hạ tầng, nhằm tránh tình trạng làm theo khuôn mẫu của các dầm định hình. Việc này có thể khuyến khích các nhà tư vấn giao thông vận tải hợp tác với các kiến trúc sư trong việc biến những cây cầu trong đô thị hoặc những nơi có khả năng phát triển về kinh tế du lịch thành những tác phẩm nghệ thuật, tạo mỹ quan duyên dáng cho bộ mặt của hạ tầng đô thị và địa điểm du lịch.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Nguyễn Nam – Công trình cầu – công trình của nghệ thuật kiến trúc, trường Tạp chí khoa học công nghệ, số 23/3- 2015.
- [2] Chris Johnson, *Bridge Aesthetics: Design guidelines to improve the appearance of bridges in New South Wales*, 2003.
- [3] Ghazal Taheri, Aghil Emamgholi, *Tourism improvement based on sustainable architecture and new functions of textures and historical buildings and their alterations*, Bulletin de la Société Royale des Sciences de Liège, Vol. 86, special edition, 2017, p. 831 – 844.
- [4] Ivana Vukadinović, Master Thesis: *Architecture in tourism*, Lunds Universitet Campus Helsingborg, 2011.
- [5] Krzysztof Sledziwski, *The role of aesthetic principles in the designing process of bridge structures*.
- [6] Man-Chung Tang, *Forms and Aesthetics of Bridges*, *Engineering 4 (2018) 267-276*.
- [7] Noraslinda Abdul Rahman, Norhazliza Halim, Khalilah Zakariya, *Architectural value for urban tourism placemaking to rejuvenate the cityscape in johor bahru*, *Materials Science and Engineering 401 (2018) 012010*.
- [8] <https://www.ivivu.com/blog/2018/01/10-cay-cau-noi-tieng-the-gioi/> (truy cập ngày 12/01/2018)
- [9] <https://vietnammoi.vn/20-cay-cau-dep-nhat-the-gioi-cai-thu-4-la-niem-tu-hao-cua-viet-nam-136200.htm> (truy cập ngày 03/08/2018)
- [10] <https://travelmag.vn/5-cay-cau-dep-chup-anh-dep-tai-viet-nam-danh-cho-ban-song-ao-d9714.html> (truy cập ngày 19/06/2020)